

ВІДГУК

офіційного опонента Кримець Л.В. на дисертацію Аксьонової Віри Ігорівни «Соціально-філософський сенс гуманістичних обріїв європейського простору: український контекст», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософських наук за спеціальністю 09.00.03 – соціальна філософія та філософія історії

Гуманістичні обрії європейського простору є аксіологічним фундаментом формування і розвитку української політичної нації. Вони відображують пріоритет європейської спрямованості національного вектору і прагнення до якісного оновлення моделі української ментальності на засадах конвергентного поєднання як кращих національних, так і провідних демократичних європейських цінностей.

Отримавши незалежність, Україна, як нація та держава, опинилася перед вибором власної стратегії розвитку, яку вже здійснили багато країн Західної Європи. Сучасна Україна демократизується, оновлюється, впенено крокуючи до європейського простору. Сьогодні в Україні панує єдність щодо усвідомлення необхідності впровадження демократичних реформ у всіх сферах суспільства.

У нових умовах постає проблема переосмислення власної історії та всіх суспільних процесів. Однією з важливих рушійних сил у зміцненні державності є національний і суспільний менталітет, що формується у складному історичному соціокультурному дискурсі. Формування ментальності сучасних українців спрямовує демократичний поступ національного розвитку через реалізацію свободи слова, підтримку громадянського суспільства, захист прав громадян. В Україні, як у більшості країн Європи, сповідується політика національного діалогу, толерантності та захисту спадщини різноманітних культур.

Автор дуже вдало зазначає, що український національний простір, відобразивши персоналістичний ракурс освітоцентризму, розкриває

онтологічні ознаки в наступних гуманістичних концептах: «духовність», «цивілізація», «громадянин», в умовах «свободи», об'єднуються зусилля патріотичної особистості з діями громадських інституцій та державних установ, визначивши в освітньому просторі софіологічну міру цілісної соціальної ефективності системи класичних, некласичних, постнекласичних традицій (с. 384).

Актуальність теми дисертації підтверджується впевненим поступом, яким крокує Україна в напрямку демократичного співтовариства та Європейського Союзу та значною кількістю реформ, спрямованих на соціокультурне переосмислення національної парадигми. Так як дослідження виконано у межах перевірки ефективності постнекласичного викладання дисциплін соціально-гуманітарного циклу підготовки військових фахівців в Державній льотній академії України (м. Кропивницький), особливу увагу потрібно звернути на важливість проведеного Вірою Аксьоною дослідження для сфери безпеки і оборони України.

В останні роки у Збройних Силах України впроваджене значне коло реформ, спрямованих на професіоналізацію та демократизацію українського війська. Стратегічним оборонним бюлетенем України, введеним в дію Указом Президента України від 6 червня 2016 року № 240/2016, передбачається, що професіоналізація сил оборони та створення необхідного військового резерву в Україні повинні впроваджуватись на засадах і принципах, якими керуються держави – члени НАТО. При цьому розвиток соціально-гуманітарного забезпечення персоналу сил оборони, у першу чергу військовослужбовців, пов'язується зі змінами в ментальності (образі мислення) особового складу, яка, у свою чергу, повинна базуватися на основі європейських цінностей.

Мета дослідження, що полягала у висвітленні сутності соціально-філософських підвалин гуманістичних обріїв європейського простору під час

реформування духовної сфері українського суспільства, дисертанткою була досягнута.

Важливо відмітити наукову новизну одержаних результатів, що полягає у тому, що автором вперше в національному соціально-філософському дискурсі осмислюється соборність цілісності державних і громадсько-національних та цивілізаційних важелів метафізичних аспектів українського буття, на основі ключових змін гуманізації національної дійсності, постнекласичного підходу до сукупного контексту особистості в цивілізаційному розвитку соціуму та цінності «людини» як парадигмального центру оновлення філософом гуманістики, особливо в контексті підготовки фахівців військового управління.

Практичне значення результатів, одержаних у даному дослідженні, стосується освітоцентризму - як основи для втілення антропологізму українських гуманістичних символів, з їхніми європейськими орієнтирами та досвідом культури примирення у комплексі європейських ідеалів освітнього простору.

Результати дослідження спрямовані на розв'язання актуальної і соціально значущої проблеми прийняття соціумом духу європейського суспільства в аспекті національно-цивілізаційних норм особистості, впливу державної ідеології на рівні громадської самосвідомості та правил громадянського патріотизму. Становлення контролю суспільства за процесом його якісного оновлення охоплює «громадянський контекст освіти», втілює логістику виховання, розширює статут громадських інституційних повноважень суб'єктів влади, територіальної та етнокультурно-освітньої форми взаємодії осіб центральної влади та регіональних еліт, оскільки втілення громадянської саморегуляції посилює осмислення сутності відповідальності за соціокультурний простір є діючим «громадським важелем» поступу освітньої діяльності.

Заслуговує на увагу досліджений автором аспект зародження та розвитку українського цивілізованого простору, як проблеми становлення національного державотворення, зміцнення духовної та культурної самобутності окремої людини і полінаціонального народу (с.17). А також трансцендентне обґрунтування патріотичної складової національного буття, що є підставою української ідеї, яка обумовлює дії носіїв громадянської гідності та цивілізаційних символів гуманітаризації суспільства, оскільки саме в основі впровадження величі національного духу проявляється саморегулятивна цілісність намірів і засобів освітнього простору.

В історіографії і класифікації джерельної бази йдеться про новизну проблеми соціальних перетворень, експлікації феномену, що відображений у синтезі громадської моделі вестернізації життя, простежується криза неокомуністичної моделі зростання духовної вартості та підсилення опору людини догматам войовничого націоналізму.

Аналіз національної мрії в роботі здійснюється через обґрунтування постмодерністського контексту українського буття та еволюцію цивілізованої соціальної активності. Становлення антиприродоборчої доктрини в українському соціумі викриває негативні стереотипи і свідомо формує громадянську відповідальність на основі патріотизму, спрямовує еліту на шляху від громадського протистояння у колію еволюційно-поступових змін. Дисертантка пов'язує поступ з історичною оцінкою та соціальним аналізом моделі формування моральної надійності в стандартних і екстремальних ситуаціях молодшої генерації майбутніх фахівців.

Дослідження дисертантки показують, що у сучасному вигляді українські філософеми в європейському вимірі відлунням мають вітасофсько-онтологічний контекст передачі етносоціального досвіду освоєння і переформатування гуманітарних знань. Гідність нескореного українця

інтегрує гуманістичний потенціал держави саме у понятійно - науковій та онтологічно-художній формі освітоцентризму. Соціокультурні зв'язки антропологізації комунікативного освітоцентризму являють собою громадські подолання стереотипів «пострадянської Малоросії».

Зазначимо серед дискусійних питань про те, що потрібно було приділити більше уваги духовно-онтологічним концептам пострадянського мислення в контексті проблеми західного прагматизму і українського кордоцентризму під час історичного переходу від «малоросійського суспільства» до сучасного та постсучасного українського соціуму. Дане побажання жодним чином не зменшує наукової значущості роботи.

Також, слід зазначити, що проблема актуалізації європейських цінностей виступає важливим чинником демократизації та гуманізації суспільних сфер. Цінності – це найбільш суттєві, пріоритетні важелі суспільної свідомості, поведінки та соціально-значущої діяльності людей, соціальних груп суспільства. Особлива їх роль проявляється у транзитних суспільствах, які прагнуть змін демократичного, гуманістичного характеру. На нашу думку, автору доцільно більш повною мірою артикулювати аксіологічні аспекти історичного націотворення України у контексті наслідування не тільки європейським традиціям, але і європейським демократичним цінностям через призму динаміки їх становлення.

Також, автору треба чіткіше визначити філософський аспект соціальної практики реформування та розвитку української державності на користь демократичного націотворення, враховуючі дискурс формування метафізики української ідеї, включаючи прояви децентралізму, що є вимогою громадських сенсів європейської свободи.

Недоліки дослідження не міняють позитивної оцінки дисертації. Мета і висновки відповідають вимогам до філософських текстів вищого рівня, її апробація має теоретико-прикладне значення. Текст дисертації «Соціально-філософський сенс гуманістичних обріїв європейського простору: український контекст», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософських наук

за спеціальністю 09.00.03 – соціальна філософія та філософія історії, відповідає вимогам пунктів 9, 10, 12, 13, 14 Постанови Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року №567 «Про затвердження Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», а її автор – Аксьонова В. І. заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософських наук за спеціальністю 09.00.03 – соціальна філософія та філософія історії.

Доктор філософських наук, СНС,
провідний науковий співробітник
кафедри суспільних наук
Національного університету оборони України
імені Івана Черняхівського

Л. КРИМЕЦЬ

